

Ставови наставника физичког васпитања према оцењивању ученика

Зара Секуловић¹

Спортска гимназија, Београд, Србија

Александар Гаџић

Факултет за физичку културу и менаџмент у спорту,
Универзитет Сингидунум, Београд, Србија

Апстракт *Настава физичког васпитања као специфичан контекст садржи одређени систем провере којим се утврђује ниво и темпо напретка у раду и развоју ученика, као и однос ученика према раду, што представља посебан изазов за наставнике када је у питању оцењивање. Циљ истраживања се односи на истраживање мишљења наставника о оцењивању ученика у настави физичког васпитања. У истраживању је испитано 60 наставника физичког васпитања запослених у основним и средњим школама. Сви подаци су обрађени основном дескриптивном статистиком, односно Mann-Whitney U тестом. Резултати истраживања указују да већина наставника физичког васпитања сматра да је бројчано оцењивање из предмета физичко васпитање најобјективније. То се посебно односи на наставнике мушког пола који се у већој мери слажу с том констатацијом од колеџница женског пола. Наставници са дужим радним стажом у настави физичког васпитања разликују се у подршци бројчаном оцењивању у односу на млађе колеџе тако што су показали знатно већу резервисаност према бројчаном оцењивању у односу на млађе колеџе. Аутори сматрају да би било корисно примењивати нове трендове у оцењивању ученичких знања, умења и хвеза у физичком васпитању и да треба ићи ка различитим формама „интегрисане процене“.*

Кључне речи: оцењивање, ученици, настава, физичко васпитање.

Увод

Физичко васпитање има значајну улогу која је препозната кроз развој и усвајање здравих животних навика, свести о важности сопственог здравља и безбедности, негована и развоја физичких способности. Један од истакнутијих теоретичара и филозофа образовања Ендрју Рид (Andrew Reid) дуго година се залагао за значајније место физичког васпитања у образовним програмима. Рид је, између осталог, истицао значај физичког васпитања у ширем смислу, где има простора за практичне, тј. физичке вештине, али и за теоријска, односно академска постигнућа (Reid, 2013). Физичко васпитање се одликује низом специфичности по којима се битно разликује од других

¹ zarasekulovic@gmail.com

видова васпитања, што и оправдава његово релативно самостално постојање. Једна од специфичности је у томе што је физичко васпитање најнепосредније оријентисано на формирање моторних навика и развој физичких квалитета који одлучујуће опредељују човекове потенцијале, служећи се само њему својственим средством – физичком вежбом. Интересантно је виђење америчких аутора Џонсона и Тарнера који физичко васпитање виде као посебно осмишљену наставу са циљем да ученици буду физички образовани, али и да оно представља процес стицања знања и вештина који траје целог живота (Johnson & Turner, 2016). С обзиром на комплексност физичког васпитања, оно се може означити као целоживотни процес усвајања моторичких вештина, знања и вредности којима човек обogaђује своје биопсихосоцијалне диспозиције (Gadžić, 2019). У већини земаља света физичко васпитање је заступљено као обавезан наставни предмет и сви ученици имају право на физичко васпитање које промовише физичку компетентност, познавање физичке активности, карактеристика раста и развоја итд. Поред чињенице да је физичко васпитање веома важно, потребно је истаћи да су истраживања показала да физичко васпитање као наставни предмет недовољно утиче на позитивне антропометријске, моторичке и функционалне трансформације ученика (Višnjić, Jovanović i Miletić, 2004).

Настава физичког васпитања треба да садржи одређени систем провере којим се утврђује ниво и темпо напретка у раду, пропусти у раду, као и однос ученика према раду. Оцењивање има своје место у настави физичког васпитања, а специфичност лежи у томе што се оцењивање појединих физичких дисциплина врши на посебан начин, према захтевима појединих спортова и других облика физичке културе. Финдак оцењивање у физичком васпитању дефинише на следећи начин: „Оцењивање је поступак којим се на уговорени начин изражава успјех ученика или оцењивање ученика је поступак којим се на начин утврђен прописима прати његов одгојно-образовни развој и одређује разина коју је у томе постигао.“ (Findak, 1999).

Проблематика оцењивања у физичком васпитању

Квалитетна и обимна истраживања проблематике оцењивања у физичком васпитању код нас датирају још са краја 70-их година прошлог века (Rajnović, 1978). Неопходно је да наставници физичког васпитања који стичу знања током школовања на високошколским институцијама перманентно развијају и усавшавају знања, способности и вештине како би наставни процес у физичком васпитању био што ефикаснији. У процесу наставе физичког васпитања дешавају се промене, препоручују се нови облици и садржаји рада (обавезна физичка активност), већи број часова, већи интензитет активности на часу итд. Нови захтеви повлаче и низ других захтева који траже адекватна решења. Један од најсложенијих проблема са којим се наставник сусреће у свакодневном раду је оцењивање знања ученика. Контекст физичког васпитања може да представља посебан изазов за наставнике када је у питању оцењивање. То се пре свега односи на процену напретка у афективном домену, процену уложеног труда и напора у реализацији постављених задатака (Bailey, 2001; Piotrowski, 2000). Комплексни процес и појам оцењивања у психолошко-педагошким наукама предмет је докимологије. Докимологија је новија научна дисциплина која проучава тачност, систематичност, објективност и поузданост оцењивања. Један од проблема процеса

оцењивања је његова објективност јер она никада у потпуности не може бити остварена. Побољшање објективности се постиже применом различитих поступака у функцији праћења и мерења ефеката образовно-васпитног рада. Када се говори о оцењивању ученика у настави, оно представља комплексан процес праћења и вредновања постигнућа ученика (Gojko, 2003).

Проблем оцењивања у физичком васпитању може бити сагледан и у низу постављених питања као што су: Како постићи добру објективност оцењивања у физичком васпитању? Која је функција оцене у физичком васпитању? Шта првенствено треба оцењивати – моторичка умења и вештине, уложени труд и залагање ученика, учествовање у ваннаставним активностима или нешто друго? Да ли крајња оцена треба да буде аритметичка средина свих оцена? Да ли ученик може да добије недовољну оцену из физичког васпитања?

Проблематика оцењивања у настави физичког васпитања била је предмет неких ранијих истраживања. Истраживањем Ћосовића (Ćosović, 1998) проверавани су ставови наставника према оцењивању у смислу сагласности наставне праксе и нормативних захтева. Аутор је утврдио да наставници укључују ученике у процес оцењивања, да им образлажу оцене, као и критеријуме оцењивања, тако да су ученици испољили задовољство својом оценом и сматрали су је реалном. Анализом резултата истраживања утврђено је који су фактори значајни за процес оцењивања ученика. Утврђени су следећи фактори: реалност оцењивања, јавност оцењивања, динамика оцењивања, оцењивање минималних захтева, образлагање оцене и мере укључивања ученика у процес оцењивања, као и однос наставника, родитеља и школе према настави физичког васпитања.

У истраживању нешто новијег датума Међедовић (Međedović, 2006) је испитивао мишљења и ставове наставника разредне наставе према вредновању и оцењивању у настави физичког васпитања. Аутор истраживања је дошао до закључака да наставници, због субјективних и објективних немогућности, прате рад ученика на традиционалан начин, не примењују све технике у оцењивању и не посвећују пажњу свим садржајима наставног предмета.

Према подацима Министарства просвете, науке и технолошког развоја из 2014. године, на основу анализе школског успеха 66.000 ученика, просечна оцена из физичког васпитања била је 4,8 (Andrić, 2014). Поменути успех из физичког васпитања је у супротности са резултатима истраживања физичке оспособљености ученика спроведених са основношколском и средњошколском популацијом. Наиме, подаци ранијег истраживања о стању физичких способности деце и омладине код нас, а који су добијени на основу испитивања ученика из 1.553 школе у Србији (74% основних и 26% средњих школа), указују на релативно слабе резултате ученика основних и средњих школа. Вредности неких од показатеља физичке способности који су испитивани у овом истраживању биле су ниже за 6% код девојчица и за 12% код дечака у односу на ранија мерења, а резултати упоредне анализе са резултатима деце из појединих земаља Европске уније указују на то да су резултати ученика из Србије већином испод просека (Gajević, 2009). Ови показатељи, упркос евидентном одличном успеху ученика из физичког васпитања, свакако указују на то да постоји генерални проблем у ефикасности наставе физичког васпитања, као и да се адекватност оцењивања ученика од стране наставника у физичком васпитању може проблематизовати.

Поред тога што има велики педагошки значај, оцењивање има и нарочиту важност у школском и ваншколском животу. Проблемом оцењивања, који је без сумње у центру пажње ученика, баве се родитељи, а понекада и шира јавност. У фокус се често ставља оцена, а не знање које би та оцена требало да одражава. У том смислу, посебан проблем у оцењивању из предмета физичко васпитање евидентан је и кроз притисак на наставнике тог предмета који врше родитељи, директори, али и друге колеге, јер је у нашем друштву опште мишљење да сва деца из физичког, музичког и ликовног васпитања треба да имају одличан успех (Stamenić, 2017).

Поменута истраживања указују на потребу да се у пракси физичког васпитања примене нови трендови у оцењивању, односно процењивању ученичких знања, умења и хтења. То се пре свега односи на различите форме процењивања интегрисаног у наставни процес, као и наглашавање значаја формативног оцењивања, аутентичности оцењивања, вршњачког и самооцењивања (Tolgfors, 2018).

Полазећи од резултата претходних истраживања, сматрали смо за сходно да се провери да ли постоје разлике у ставовима према оцењивању између колега у односу на пол и радно искуство.

Методологија истраживања

Циљ и хипотезе истраживања

Циљ истраживања се односи на испитивање ставова наставника о оцењивању ученика у настави физичког васпитања. Проблем оцењивања у настави физичког васпитања, поред већ многих набројаних, акценат ставља и на још нека питања којима смо се бавили у овом раду.

Полазећи од резултата претходних истраживања и искустава из праксе, поставили смо следеће хипотезе:

X1 - Наставници физичког васпитања сматрају бројчано оцењивање из предмета физичко васпитање најобјективнијим.

X2 - Постоје разлике између наставница и наставника у ставовима према оцењивању ученика у настави физичког васпитања.

X3 - Постоје разлике између наставника са различитом дужином радног стажа у ставовима према оцењивању у настави физичког васпитања

Узорак

У овом, прелиминарном истраживању, испитано је 60 наставника физичког васпитања, од чега 43 наставника који раде у основној школи, а 17 наставника који раде у средњој школи. Структура узорка према полу обухватила је 22 наставнице и 38 наставника. С обзиром на устаљену поделу наставника физичког васпитања (Macdonald, 1999) на мање искусне и искусне, наставници су подељени у две групе према дужини радног стажа. Прву групу чинили су наставници чији је радни стаж био до 15 година рада, а другу групу наставници чији је радни стаж 16 и више година. У узорку овог истраживања било је 20 наставника који су ушли у прву групу, док је у другој групи било 40 наставника.

Инструмент

Подаци су прикупљени путем упитника који је прослеђен путем електронске поште на 113 насумично одабраних адреса наставника чланова Удружења педагога физичке културе Београда у периоду првог полугодишта школске 2016/17. године. За потребе истраживања креиран је инструмент који представља комбинацију упитника са скалом Ликертовог типа (1 = у потпуности се слажем, 2 = делимично се слажем, 3 = нити се слажем нити се не слажем, 4 = делимично се не слажем и 5 = у потпуности се не слажем). Инструмент се састојао из два дела. Први део питања се односио на основне информације о наставнику (пол, школа, године стажа и сл.), а други део питања је представљао скуп тврдњи који се односио на мишљења наставника о оцењивању у физичком васпитању. Формирано је 10 ставки које представљају операционализацију ставова наставника о оцењивању у физичком васпитању. Провером је установљено да је поузданост скале задовољавајућа ($\alpha = 0,79$).

Процедуре обраде и анализе података

Сви подаци су обрађени основном дескриптивном статистиком, односно Манн-Whitney U тестом као, и применом Колмогоров-Смирнов теста за проверу нормалности расподеле прикупљених података.

Резултати истраживања и дискусија

У првој табели приказани су резултати Колмогоров-Смирнов теста који су показали да је у даљим анализама било оправдано применити непараметријску статистику.

Табела 1
Колмогоров-Смирнов тест

Тврдње	Statistics	df	p
Бројчано оцењивање је најобјективније оцењивање	.329	38	.000
Бројчано оцењивање са пет нивоа је довољно осетљиво	.312	22	.000
Бројчана оцена је информативна за родитеље	.242	38	.000
Ученицима увек образложим оцену коју су добили	.312	22	.000
Дозвољавам ученицима да учествују у оцењивању	.438	38	.000
Оцењивање користим за мотивисање ученика	.337	22	.000
Ученици увек имају могућност да поправе оцену	.484	38	.000
Оцена ученика је и оцена рада наставника	.444	22	.000
Оцењивање дечака и девојчица се разликује	.459	38	.000
У оцењивању ученика треба избегавати давање негативних оцена	.307	22	.000

Напомена: $p < 0,05$

Ставови наставника и наставница о оцењивању настави физичког васпитања

На основу добијених просечних вредности у оквиру дескриптивне статистике (Табела 2), наставнице и наставници се слажу или делимично слажу са скоро свим постављеним тврдњама, осим са тврдњом *У оцењивању ученика треба избежавати давање нејасних оцена* ($M = 3.37$). Са тврдњом *Ученици увек имају могућност да поправе оцене* скоро сви наставници и наставнице у овом узорку се у потпуности слажу ($M = 1.05$). Већина наставница и наставника се слаже са следећим тврдњама: *Ученицима увек образложим оцену коју су добили* ($M = 1.25$); *Бројчано оцењивање је најобјективније* ($M = 1.77$); *Бројчана оцена је информативна за родитеље* ($M = 2.08$); *Оцењивање користим за мотивисање ученика* ($M = 2.10$) и *Дозвољавам ученицима да учествују у оцењивању* ($M = 2.37$).

Табела 2

Дескриптивна статистика на целокупном узорку

Тврдње	Min	Max	M	SD
Бројчано оцењивање је најобјективније оцењивање	1	5	1.77	.909
Бројчано оцењивање са пет нивоа је довољно осетљиво	1	5	2.87	1.420
Бројчана оцена је информативна за родитеље	1	5	2.08	.996
Ученицима увек образложим оцену коју су добили	1	4	1.25	.541
Дозвољавам ученицима да учествују у оцењивању	1	5	2.37	1.041
Оцењивање користим за мотивисање ученика	1	5	2.10	.986
Ученици увек имају могућност да поправе оцену	1	2	1.05	.220
Оцена ученика је и оцена рада наставника	1	5	2.67	1.130
Оцењивање дечака и девојчица се разликује	1	5	2.83	1.748
У оцењивању ученика треба избегавати давање негативних оцена	1	5	3.37	1.426

Разлике ставова наставница и наставника

На узорку од 22 наставнице физичког васпитања добијени су одговори приказани у Табели 3. Генерално посматрајући одговоре наставница, добијене просечне вредности углавном показују да се оне слажу и делимично слажу са скоро свим постављеним тврдњама јер су те вредности померене ка максимуму скале у односу на теоријски претпостављену нормалну расподелу добијених података. Са тврдњом *Ученици увек имају могућност да поправе оцене* све наставнице у узорку истраживања се у потпуности слажу. Код тврдњи *Ученицима увек образложим оцену коју су добили*, *Оцењивање користим за мотивисање ученика*, *Дозвољавам ученицима да*

учесћу у оцењивању, скала одговора се креће од 1 до 4, што показује да нема наставнице која се у потпуности не слаже са овим тврдњама. Већина наставница образлаже оцену ученицима ($M = 1.32$), а такође већина од њих користи оцену као средство мотивације ($M = 1.68$) у настави физичког васпитања, што је у складу са сазнањима ранијег истраживања на популацији наставница физичког васпитања у другој средини (Chroinin & Cosgrave, 2011).

Табела 3

Дескриптивна статистика на узорку наставница

Тврдње	Min	Max	M	SD
Бројчано оцењивање је најобјективније оцењивање	1	5	2.09	.921
Бројчано оцењивање са пет нивоа је довољно осетљиво	1	5	2.09	.921
Бројчана оцена је информативна за родитеље	1	3	1.68	.839
Ученицима увек образложим оцену коју су добили	1	4	1.32	.716
Дозвољавам ученицима да учествују у оцењивању	1	4	2.32	.995
Оцењивање користим за мотивисање ученика	1	4	1.68	.780
Ученици увек имају могућност да поправе оцену	1	1	1.00	.000
Оцена ученика је и оцена рада наставника	1	5	2.09	1.019
Оцењивање дечака и девојчица се разликује	1	5	2.41	1.436
У оцењивању ученика треба избегавати давање негативних оцена	1	5	2.41	.796

На узорку од 38 наставника физичког васпитања, показало се да се већина наставника слаже да је бројчано оцењивање најобјективније оцењивање ($M = 1.58$), али нису у већини сигурни да је петостепена скала код бројчаног оцењивања довољно осетљива ($M = 3.32$) (Табела 4).

Табела 4

Дескриптивна статистика на узорку наставника

Тврдње	Min	Max	M	SD
Бројчано оцењивање је најобјективније оцењивање	1	5	1.58	.858
Бројчано оцењивање са пет нивоа је довољно осетљиво	1	5	3.32	1.472
Бројчана оцена је информативна за родитеље	1	5	2.32	1.016
Ученицима увек образложим оцену коју су добили	1	2	1.21	.413

Дозвољавам ученицима да учествују у оцењивању	1	5	2.39	1.079
Оцењивање користим за мотивисање ученика	1	5	2.34	1.021
Ученици увек имају могућност да поправе оцену	1	2	1.08	.273
Оцена ученика је и оцена рада наставника	1	4	3.00	1.065
Оцењивање дечака и девојчица се разликује	1	5	3.08	1.880
У оцењивању ученика треба избегавати давање негативних оцена	1	5	3.92	1.421

Према добијеним одговорима, већина наставника образлаже ученицима оцену коју су добили ($M = 1.21$), а такође им увек дају могућност да поправе оцену ($M = 1.08$). Позитивни тренд се може уочити и код тврдње која се односи на мотивисање ученика путем оцене ($M = 2.34$), као и код тврдње која говори о дозвољавању ученицима да учествују у оцењивању ($M = 2.39$), што је у сагласности са ранијим истраживањима реализованим у другим срединама (Svennberg, Meckbachb, & Redeliusb, 2016; Borghoutsa, Slingerlanda, & Haerens, 2017).

Нешто нижи степен слагања као и неслагања, међу наставницима уочавају се у одговорима на тврдњу да је *Оцена ученика и оцена рада наставника* ($M = 3.00$), као и на тврдњу *Оцењивање дечака и девојчица се разликује* ($M = 3.92$). Наставници се најмање слажу са тврдњом да *У оцењивању ученика треба избежавати давање негативних оцена* ($M = 3.92$). Једино код одговора на ово питање просечна вредност је померена нешто више од нормалне расподеле ка минималном резултату.

У другом делу резултата и дискусији приказани су подаци добијени компаративном непараметријском статистиком. Постојање разлика у оцењивању у односу на пол наставника (мушки/женски) проверавано је Mann-Whitney U тестом (Табела 5). Наставници и наставнице се значајно разликују у одговорима на следеће тврдње: *Бројчано оцењивање је најобјективније оцењивање*, *Бројчано оцењивање са њеним нивоа је довољно осетљиво*, *Бројчана оцена је информативна за родитеље*, *Оцењивање корисним за мотивисање ученика*, *Оцена ученика је и оцена рада наставника* и *У оцењивању ученика треба избежавати давање негативних оцена*.

У одговорима на тврдњу *У оцењивању ученика треба избежавати давање негативних оцена*, наставници и наставнице се значајно разликују јер већина наставника сматра да ученика треба оцењивати негативним оценама, док се наставнице у највећем броју с тим не слажу или нису сигурне по том питању. Ослањајући се на налазе других истраживача, овај резултат можемо интерпретирати тиме што наставнице поседују већи степен разумевања за ученике од наставника (Nicaise et al., 2007). Значајне разлике појављују се и код тврдње *Оцена ученика је и оцена рада наставника* јер се према просечној вредности ($M = 2.09$) наставнице углавном слажу с овом тврдњом, док код наставника има и оних који нису сигурни или се не слажу с овом тврдњом ($M = 3.08$).

Табела 5

Оцењивање наставника физичког васпитања – полне разлике (Mann-Whitney U тест)

Тврдње	Средња вредност рангова		Mann-Whitney U	Z	p
	M	Ж			
Бројчано оцењивање је најобјективније оцењивање	1.58	2.09	265.500	-2.547	.011
Бројчано оцењивање са пет нивоа је довољно осетљиво	3.32	2.09	221.000	-3.144	.002
Бројчана оцена је информативна за родитеље	2.32	1.68	265.500	-2.590	.010
Ученицима увек образложим оценоу коју су добили	1.21	1.32	407.000	-.236	.813
Дозвољавам ученицима да учествују у оцењивању	2.39	2.32	413.500	-.082	.934
Оцењивање користим за мотивисање ученика	2.34	1.68	246.000	-3.164	.002
Ученици увек имају могућност да поправе оценоу	1.08	1.00	385.000	-1.341	.180
Оцена ученика је и оцена рада наставника	3.00	2.09	233.000	-3.091	.002
Оцењивање дечака и девојчица се разликује	3.08	2.41	360.000	-.940	.347
У оцењивању ученика треба избегавати давање негативних оцена	3.92	2.41	183.000	-3.823	.000

Напомена: $p < 0.05$; M – наставници мушког пола, Ж – наставници женског пола.

Разлика у степену слагања у одговорима наставника и наставница јавља се и код тврдње која се односи на мотивисање ученика оценом. Иако та разлика у просечним вредностима није велика, она је статистички значајна и указује да у узорку овог истраживања више наставница у односу на наставнике користи оценоу као средство мотивације у настави физичког васпитања. Наставници физичког васпитања се значајно разликују од наставница и по питању процене осетљивости петостепене бројчане скале за оцењивање. Док већина наставница сматра да је та скала довољно осетљива, већина њихових колега није сигурна или се не слаже са овом тврдњом. С друге стране, занимљиво је да и већина наставница и наставника сматра да је бројчано оцењивање најобјективније оцењивање, при чему наставници изражавају већи степен слагања.

Разлике ставова наставника у односу на године стажа

У даљој обради података наставници су подељени у две групе према дужини радног стажа. Прву групу чинили су наставници чији је радни стаж био до 15 година рада ($N = 20$), а другу групу наставници чији је радни стаж 16 и више година ($N = 40$). Узимајући у обзир овако дефинисан критеријум, разлике у оцењивању у односу на дужину радног стажа наставника физичког васпитања провераване су применом

Mann-Whitney U теста (Табела 6). Резултати показују значајне разлике између наставника са различитом дужином радног стажа у следећим тврдњама: *Бројчано оцењивање је најобјективније оцењивање, Бројчано оцењивање са пет нивоа је довољно осетљиво, Ученици увек имају могућност да поправе оцену, Оцена ученика је и оцена рада наставника и Оцењивање дечака и девојчица се разликује.*

Наставници са више радног искуства у већини нису сигурни (нити се слажу нити се не слажу) или сматрају да петостепена скала није довољно осетљива за оцењивање. Могуће је да наставници из друге групе (више од 15 година) због дужине радног стажа имају више негативних искустава када је у питању бројчано оцењивање са пет нивоа, те је то један од разлога због кога су се појавиле разлике у односу према петостепеној скали оцењивања. Наставници са више искуства, за разлику од млађих колега, углавном нису сигурни (нити се слажу нити се не слажу) да је бројчано оцењивање најобјективније, што се може приписати њиховом искуству, односно чињеници да су свеснији да бројчана оцена не одражава увек реално знање ученика (Young, 2011). Такође, већина наставника са джим радним стажом сматра да у оцењивању дечака и девојчица не би требало да постоје разлике, док наставници са мањим радним стажом углавном мисле супротно. Ове разлике се могу објаснити бољим образовањем које добија млађа генерација наставника физичког васпитања. Наиме, доста нових чињеница о разним аспектима наставе физичког васпитања, доступно је будућим наставницима већ у току њиховог иницијалног образовања. Данас је јасно да постоје бројне разлике које су констатоване у контексту физичког васпитања ученика и ученица (Lentillon, Coggerino, & Kaestner, 2006).

Табела 6

Оцењивање наставника физичког васпитања – радни стаж (Mann-Whitney U тест)

Тврдње	Средња вредност рангова		Mann-Whitney U	Z	p
	<15	>15			
Бројчано оцењивање је најобјективније оцењивање	1.40	3.70	265.500	-2.111	.035
Бројчано оцењивање са пет нивоа је довољно осетљиво	1.40	2.95	165.500	-3.615	.000
Бројчана оцена је информативна за родитеље	1.22	1.45	371.000	-.161	.872
Ученицима увек образложим оцену коју су добили	1.04	1.00	321.000	-1.330	.183
Дозвољавам ученицима да учествују у оцењивању	1.26	1.32	285.500	-1.850	.064
Оцењивање користим за мотивисање ученика	2.32	2.21	338.500	-.803	.422
Ученици увек имају могућност да поправе оцену	1.41	1.70	320.000	-2.558	.121
Оцена ученика је и оцена рада наставника	1.10	1.20	254.000	-2.222	.226
Оцењивање дечака и девојчица се разликује	1.70	4.60	203.000	-3.033	.002
У оцењивању ученика треба избегавати давање негативних оцена	1.05	1.20	318.000	-1.070	.285

Напомена: $p < 0.05$; <15 – наставници са стажом до 15 година, >15 – наставници са стажом преко 15 година.

Закључак

Оцењивање ученика има велики педагошки значај и нарочиту важност у школском и ваншколском образовању. Више истраживања проблематике оцењивања у физичком васпитању указују на то да је квалитет оцењивања забрињавајући (Hay & Penney, 2009; Thorburn, 2007) и да наставници физичког васпитања имају потешкоћа да реализују квалитетно и поуздано оцењивање (Annerstedt & Larsson, 2010; Dinan-Thompson & Penney, 2015).

Резултати спроведеног истраживања о ставовима наставника физичког васпитања о оцењивању у настави указују на тенденцију да наставници физичког васпитања у већини сматрају бројчано оцењивање из предмета физичко васпитање најобјективнијим, што захтева обимније и детаљније истраживање. Наведено се посебно односи на наставнике мушког пола који се слажу с том констатацијом у већој мери од колегиница женског пола.

Сви наставници, без обзира на пол и старост, дају предност бројчаном оцењивању, што ипак указује на склоност наставника ка традиционалним методама оцењивања.

Добијени резултати, као и изведени закључци овог истраживања, показују да се наставници и наставнице не слажу по питању тврдње да у оцењивању ученика треба избегавати давање негативних оцена, као и у тврдњи да је бројчана скала са пет нивоа довољна.

Наставнице су самокритичније од наставника и сматрају да се њихов рад огледа у оцени датој ученику. Блаже су у оцењивању и сматрају да треба избегавати негативне оцене, а оцену врло често користе као мотивацију за ученике и сасвим им је довољна петостепена, односно четворостепена скала (будући да сматрају да негативну оцену треба избегавати).

Резултати примењених статистичких процедура потврђују хипотезу да се наставници са дужим радним стажом у настави физичког васпитања разликују у подршци бројчаном оцењивању у односу на млађе колеге. Наиме, наставници са дужим радним стажом у настави физичког васпитања показали су значајно већу резервисаност према бројчаном оцењивању у односу на млађе колеге.

Амбиција аутора истраживања је да сазнања до којих се дошло у овом раду допринесу бољем разумевању сложене проблематике оцењивања у настави физичког васпитања. Полазећи од тога да је задатак школе да код ученика развија способност за оцењивање, самооцењивање, критички и самокритички став, а будући да се ова способност може развијати, изузетно је важно да наставници то ученицима и омогуће. Нови трендови у оцењивању или, боље речено, праћењу и оцењивању ученичких знања, умења и хтења у физичком васпитању крећу се ка интегрисању оцењивања у наставни процес, аутентичном оцењивању, вршњачком оцењивању и самооцењивању. Из тих разлога ученике треба доводити у ситуацију да сами оцењују и процењују своје другове и себе, односно ту могућност треба почети користити.

На крају, потребно је указати на предности, као и на одређене недостатке реализованог истраживања. Предност спроведеног истраживања се огледа у чињеници да је оно анонимно, тако да се добијени подаци и резултати могу сматрати доста по-

узданим. Следећа предност је у томе што је проблематика испитана с аспекта различите дужине радног искуства, као и с аспекта различите полне припадности. Основни недостатак истраживања се пре свега односи на величину узорка који не даје основа за генерализацију резултата, те би се ово истраживање могло посматрати као прелиминарно. Поред тога, аутори сматрају да би било добро обухватити наставнике из других градова и региона како би се добила потпунија слика о истраживаној проблематици.

Литература

- Andrić, V. (2014, 3. septembar). Najniže ocene iz matematike i fizike. *Danas*. Preuzeto sa <https://www.danas.rs/drustvo/najnije-ocene-iz-matematike-i-fizike/>
- Annerstedt, C., & Larsson, S. (2010). I Have My Own Picture of What the Demands are: Grading in Swedish PEH – Problems of Validity, Comparability and Fairness. *European Physical Education Review, 16*(2), 97–115.
- Bailey, R. (2001). *Teaching physical education: A handbook for primary and secondary school teachers*. London: Kogan Page Limited.
- Borghouts, L. B., Slingerland, M., & Haerens, L. (2017). Assessment quality and practices in secondary PE in the Netherlands. *Physical Education and Sport Pedagogy, 22*(5), 473–489.
- Chroinin, D. N., & Cosgrave, C. (2011). Implementing formative assessment in primary physical education: teacher perspectives and experiences. *Physical Education and Sport Pedagogy, 18*(2), 219–233.
- Ćosović, M. (1998). *Ocenjivanje u fizičkom vaspitanju*. (Neobjavljen magistarski rad), Beograd: Fakultet za fizičku kulturu.
- Dinan-Thompson, M., & Penney, D. (2015). Assessment Literacy in Primary Physical Education. *European Physical Education Review, 21*(4), 485–503.
- Findak, V. (1999). *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture*. Zagreb: Školska knjiga.
- Gadžić, A. (2019). *Teorija i metodika fizičkog i zdravstvenog vaspitanja*. Beograd: Univerzitet Singidunum.
- Gajević, A. (2009). *Fizička razvijenost i fizičke sposobnosti dece osnovnoškolskog uzrasta*. Beograd: Republički zavod za sport.
- Gojkov, G. (2003). *Dokimologija*. Vršac: Viša škola za obrazovanje vaspitača.
- Hay, P. J., & Penney, D. (2009). Proposing Conditions for Assessment Efficacy in Physical Education. *European Physical Education Review, 15*(3), 389–405.
- Johnson, T. G., & Turner, L. (2016). The Physical Activity Movement and the Definition of Physical Education. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance, 87*(4), 8–10.
- Lentillon, V., Cogerino, G., & Kaestner, M. (2006). Injustice in physical education: gender and the perception of deprivation in grades and teacher support. *Social Psychology of Education, 9*, 321–339.
- Macdonald, D. (1999). The “Professional” Work of Experienced Physical Education Teachers. *Research Quarterly for Exercise and Sport, 70*(1), 41–54.
- Međedović, E. (2006). Mišljenja i stavovi razrednih učitelja prema vrednovanju (evaluaciji) i ocenjivanju u nastavi fizičkog vaspitanja. U D. Bjelica (ur.), *Zbornik radova sa II Kongresa i III Međunarodne*

- naučne konferencije Crnogorske sportske akademije (str. 590-598), Podgorica: Crnogorska sportska akademija.
- Nicaise, V., Bois, J. E., Fairclough, S. J., Amorose, A. J., & Cogérino, G. (2007). Girls' and boys' perceptions of physical education teachers' feedback: Effects on performance and psychological responses. *Journal of Sports Sciences*, 25(8), 915-926.
- Piotrowski, S. (2000). *Assessment, recording and reporting*. In R. Bailey, & T. MacFayden (Eds.), *Teaching physical education 5–11* (pp. 49-61). London: Continuum.
- Rajnović, G. (1978). *Istraživanje mogućnosti i značaja neposrednog angažovanja učenika u procesu ocenjivanja u nastavi fizičkog vaspitanja* (doktorska disertacija). Beograd: Fakultet za fizičko vaspitanje.
- Reid, A. (2013). Physical Education, Cognition and Agency. *Educational Philosophy and Theory*, 45(9), 921–933.
- Stameniċ, V. (2017, 9. jun). Borba za ocene – opravdana ili ne? *Školski portal*. Preuzeto sa <https://www.skolskiportal.rs/clanci/1066-borba-za-ocene-opravdana-ili-ne>
- Svennberg, L., Meckbachb, J., & Redeliusb, K. (2016). Swedish PE teachers struggle with assessment in a criterion - referenced grading system. *Sport, Education and Society*, 23(4), 381-393.
- Thorburn, M. (2007). Achieving Conceptual and Curriculum Coherence in High-stakes School Examinations in Physical Education. *Physical Education and Sport Pedagogy* 12(2), 163–184.
- Tolgfors, B. (2018). Different versions of assessment for learning in the subject of physical education. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 23(3), 311-327.
- Višnjić, D., Jovanović, A. i Miletić, K. (2004). *Teorija i metodika fizičkog vaspitanja*. Beograd: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja.
- Young, S. (2011). A Survey of Student Assessment Practice in Physical Education: Recommendations for grading. *Strategies: A Journal for Physical and Sport Educators*, 24(6), 24-26.

Примљено: 25.08.2019.

Коригована верзија рада примљена: 09.12.2019.

Прихваћено за штампу: 18.12.2019.

The attitudes of physical education teachers towards the grading of students

Zara Sekulović

Sports High School, Belgrade, Serbia

Aleksandar Gadžić

The Faculty of Physical Education and Sports Management,
Singidunum University, Belgrade, Serbia

Abstract

Physical education instruction as a specific context entails a certain system of assessment which is used to establish the level and pace of progress of students' performance and development as well as their dedication, which represents a special challenge for teachers in terms of grading. Our research aimed to examine teachers' attitudes to grading students in physical education instruction. The sample comprised 60 physical education teachers in primary and secondary schools (22 female and 38 male). All data were processed using basic descriptive statistics, that is, the Mann-Whitney U test. The results of the study suggest that the majority of physical education teachers regard numerical assessment in their subject as the most objective form of assessment. This is especially true of male teachers, a higher percentage of whom agreed with the statement relative to their female colleagues. Physical education teachers with more years of service differ from their younger colleagues in the level of support for numerical assessment, displaying significantly greater reservations about numerical assessment than their younger colleagues. We believe that it would be useful to implement new trends in grading, or, more precisely, in assessing students' knowledge, skills and dedication in the context of physical education, moving towards different forms of "integrated assessment".

Keywords: *grading, students, instruction, physical education.*

Отношения учителей физического воспитания к оценке учащихся

Зара Секулович

Спортивная гимназия, Белград, Сербия

Александар Гаджич

Факультет физической культуры и менеджмента в спорте,
Университет Сингидунум, Белград, Сербия

Резюме Обучение в области физического воспитания содержит особую систему проверки, с помощью которой определяется уровень и темп прогресса в работе и развитии учащихся, а также отношение ученика к работе, что является особой проблемой для учителей, когда речь идет об оценке. Целью исследования является изучение мнения учителей об оценке учащихся в обучении физическому воспитанию. В исследовании приняли участие 60 учителей физического воспитания, работающих в начальных и средних школах (22 женского и 38 мужского пола). Все данные были обработаны с помощью основной описательной статистики, то есть U-критерия Манна-Уитни. Результаты исследования показывают, что учителя физического воспитания в большинстве своем считают числовую оценку по предмету физическое воспитание наиболее объективной. Вышесказанное особенно относится к учителям мужского пола, которые согласны с этим утверждением в большей степени, чем их коллеги женского пола. Учителя физического воспитания с более длинным трудовым стажем отличаются в своей поддержке численной оценке, по сравнению с их более молодыми коллегами, показывая значительно большую сдержанность для численной оценки, чем их более молодые коллеги. Авторы считают, что было бы полезно применить новые тенденции в оценке знаний, навыков и желаний учащихся в области физического воспитания, переходя к различным формам «комплексной оценки».

Ключевые слова: оценка, ученик, обучение, физическое воспитание.